

Zeven dingen die elke ouder in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs moet weten

Jouw kind bloeit bij een goede
samenwerking tussen school en ouders

Inhoud

Voorwoord.....	3
Inleiding	4
1. Altijd betrokken	5
2. Opkomen voor je kind	7
3. Je kind volgen.....	8
4. Elk jaar een nieuwe start	10
5. Ontevreden over de school?.....	12
6. Verantwoordelijk voor de hele klas	13
7. Een goed voorbeeld zijn	14
Samen zijn wij school.....	15
Handige websites voor ouders.....	15
Literatuurlijst	16

Voor de leesbaarheid van dit boek is bij de verwijzing naar personen vaak gekozen voor het gebruik van 'hij'. Vanzelfsprekend kan hier ook 'zij' gelezen kan worden.

Voorwoord

Toen mijn zoon opgroeide, heb ik me wel duizend keer afgevraagd: waar is *Het Grote Handboek voor het Grootbrengen van Kinderen*? Inmiddels ben ik ouder en wijzer en weet ik dat het onmogelijk is om zo'n boek te schrijven. Want ieder kind is anders en iedere ouder ook.

Maar ik heb ook geleerd dat er veel overeenkomsten tussen ouders zijn. Zo wil iedere vader en moeder dat zijn of haar kind in liefde en vrijheid opgroeit én goed onderwijs krijgt. Voor de eerste twee zijn we grotendeels zelf verantwoordelijk. Voor het laatste – goed onderwijs – zijn we onder meer afhankelijk van de overheid. Toch kunnen we als opvoeders niet achteroverleunen. Het is belangrijk dat we nadenken over vragen als: wat wil ik voor mijn kind, wat heeft het nodig, hoe kan ik helpen?

Destijds had ik ook wel gewild dat daar een naslagwerk voor bestond, want mijn zoon was niet altijd de gemakkelijkste. Beter laat dan nooit: het is er nu. In dit e-book lees je wat je als ouder kunt doen voor je schoolgaande kind. Sommige dingen weet je misschien al, andere nog niet. Sommige informatie zal je de ogen openen of je laten nadenken over welke kant je op wilt.

Gebruik wat je nodig hebt. Pak het aan. De adviezen zijn gratis.

Evelien de Bruijn,
radio- en televisiepresentatrice
(onder andere *Hart van Nederland*).

Inleiding

Als ouder ben je altijd betrokken bij het onderwijs van jouw kind. Of het nu op de basisschool zit of in het voortgezet onderwijs, in de brugklas van het vmbo of in de bovenbouw van het vwo, op een gewone school of in het speciaal onderwijs.

Je kunt bijvoorbeeld enorm trots zijn op je kind. Als je jouw kleuter voor het eerst naar school ziet gaan, denk je waarschijnlijk: "Wat wordt ze al groot ...!" Of wanneer je zoon op het vmbo een prachtig werkstuk maakt, denk je: "Wat knap!" En je bent misschien nog wel trotser dan je dochter zelf wanneer zij in vwo-5 nog steeds hoge cijfers scoort.

Maar ouderbetrokkenheid kan ook lastig zijn. Want wat als het allemaal niet zo lekker gaat op school? Je kind wordt gepest, heeft grote moeite met rekenen of dreigt wéér te blijven zitten in havo-3. Of je tiener rookt stiekem, is brutaal of juist heel stil op school, of verzuimt vaak zonder dat je het weet. Bij het opvoeden van je schoolgaande kind kunnen kleine en grote zorgen je enorm bezighouden. De ene ouder reageert daar overbezorgd op, de andere ouder laat zijn kind juist te snel zijn gang gaan. En dan zijn er ook nog verschillen tussen kinderen: je ene kind begrijp je soms beter dan dat het zichzelf begrijpt en je andere kind kun je soms echt niet volgen. Tot slot zijn er ook nog de leraren: met de een heb je meteen een klik en de ander had volgens jou beter een ander vak kunnen kiezen.

Een goede samenwerking tussen leraren en ouders ontstaat niet altijd vanzelf. En als het wel allemaal van een leien dakje lijkt te gaan, is het toch belangrijk dat niet alleen de leraar, maar ook jij als ouder je inspant voor een goede samenwerking. Want een goede samenwerking tussen school en ouders zorgt er niet alleen voor dat je kind zich beter ontwikkelt qua leren, maar ook dat het beter in zijn vel zit. Veel onderzoek toont aan dat ouderbetrokkenheid goed is voor kinderen, zowel op de basisschool als in het voortgezet onderwijs.

Maar hoe doe je dat dan: een betrokken ouder zijn? Dit boek reikt je zeven handreikingen aan om een betrokken ouder te zijn. Niet alleen op de basisschool, maar ook in het voortgezet onderwijs.

1

Altijd betrokken

Het is een groot misverstand te denken dat sommige ouders minder betrokken zijn dan andere. Als ouder ben je áltijd betrokken, want het gaat om je kind, het meest kostbare 'bezit' dat je hebt.

De een wil zijn betrokkenheid bij de school vooral tonen door veel te helpen op school. Maar als een ouder zich niet zoveel laat zien op school, wil dat niet zeggen dat hij of zij niet betrokken is.

Ook zijn er ouders die gewoon niet weten hóé ze betrokken kunnen zijn. Misschien vanwege een cultuur- of taalverschil of omdat ze te druk zijn of moeite hebben om het hoofd boven water te houden door werk of privéproblemen. Soms zijn die problemen zo heftig dat hun kinderen zonder ontbijt op school komen.

Iedere ouder is betrokken, en dat is vooral thuis te merken.

Een aantal tips

- Toon belangstelling in wat je kind doet op school en denk na over hoe je jouw betrokkenheid toont: waar voelt je kind zich het prettigst bij? Sommige kinderen vinden het fijn dat je vraagt hoe het op school was, anderen juist niet. Soms werkt het beter om andere vragen te stellen, zoals: wat heb je vandaag op sociale media beleefd? Of: waar heb je het meest om gelachen op school? De een wil graag even wat met je drinken, de ander heeft er behoefte aan om zich terug te trekken als hij uit school komt. Het ene kind moet je aansporen tot huiswerk, het andere juist aanmoedigen om te relaxen. Zo heb ik met onze dochter van vijftien de afspraak dat ik haar trakteer als ze een ónvoldoende haalt, dat ontspant haar.
- Zorg dat je er bent op school als je wordt uitgenodigd voor een gezamenlijke viering voor leerlingen en ouders, of voor een presentatie van (de klas van) jouw kind. Als je hierbij aanwezig bent, weet je wat je kind meemaakt op school en kun je thuis je betrokkenheid tonen. Probeer zo nodig iets te regelen met je werk. Van de school mag je vragen om zo'n presentatie of viering tijdig aan te kondigen en zo mogelijk daarvoor handige momenten te kiezen.
- In het voortgezet onderwijs gaat het vooral om het goed coachen van je kind. Meer dan om helpen en controleren.
- Besef dat je kind bijna altijd loyaal aan jou wil zijn. Als jij steeds laat merken dat je (bijvoorbeeld) gym niet zo belangrijk vindt, is de kans aanwezig dat je kind jou niet wil teleurstellen en daarom gym op school niet zo serieus neemt.
- Ouderbetrokkenheid houdt niet per se in dat er veel contact is, maar vooral dat er goed contact is met school. Maak contactafspraken die passen bij wat je kind nodig heeft.
- Wil je helpen op school? Zet vooral je talenten in. Kun je echt niet helpen? Voel je niet schuldig en denk niet dat je minder betrokken bent. En wees helder naar de school of en welke bijdrage jij eventueel wél kunt leveren.

2 Opkomen voor je kind

Het is toch fantastisch als je als kind ouders hebt die onvoorwaardelijk van je houden en zonder reserves voor je opkomen? Ouders die kritisch zijn, maar je nooit laten vallen? Die thuis misschien van onmacht huilen, maar op school voor je vechten? Ouders van wie je ten diepste weet dat ze altijd aan jouw kant staan, al voel jij je afgewezen (bijvoorbeeld als je weer een slecht cijfer krijgt of een etiket krijgt opgeplakt vanwege je gedrag)?

Ik ben zelf blij dat mijn ouders voor mij hebben geknokt. Niet omdat ze verstand van onderwijs hadden – voortgezet onderwijs hebben ze zelf nooit gevolgd – maar omdat ze zagen wat ik kon en wilde. Opkomen voor je kind is cruciaal, maar wees je er wel van bewust dat het nooit ten koste mag gaan van iemand, ook niet van de school. En vergeet niet: ook de leraar heeft het beste voor met je kind. Alleen de communicatie tussen jou en de leraar kan wel eens lastig zijn.

Een aantal tips

- Blijf in contact met de school, ook als jullie van mening verschillen.
- Blijf altijd nieuwsgierig naar de mening van de school. Het gaat niet om jouw gelijk of het gelijk van de school, maar om het belang van jouw kind. Trouwens: ook dat van andere leerlingen (zie hoofdstuk 6).
- Kom je er samen met de school niet uit? Zoek dan samen met de school naar iemand die jullie samen verder helpt. Bijvoorbeeld de bestuurder van de school of een onafhankelijke deskundige. Want je kind wordt er meestal niet beter van als jullie tegenover elkaar staan. Het inschakelen van een advocaat (of ermee dreigen) is het laatste wat je moet doen; alleen als het echt niet meer anders kan. Datzelfde geldt voor het inschakelen van de inspectie of de landelijke klachtencommissie (www.onderwijsgeschillen.nl). Want samen oplossen is altijd beter voor je kind!

3

Je kind volgen

Veel scholen hebben een webapplicatie waarmee jij als ouders kunt zien welke cijfers je kind haalt, wanneer het afwezig is geweest, wat (in het voortgezet onderwijs) zijn rooster is enzovoort.

Zo wordt in het basisonderwijs vaak ParnasSys gebruikt en in het voortgezet onderwijs bijvoorbeeld Magister. Met ParnasSys en Magister is het cijfer vaak 'eerder thuis' dan je kind. Dat is jammer, want vroeger kon je als kind nog enthousiast thuiskomen met het verhaal dat er 'hele lage cijfers waren gehaald bij een repetitie', maar dat jij 'tenminste nog een 5,4' had gescoord. Of je hield een onvoldoende even voor je totdat je het weer op had gehaald. Tegenwoordig kan je kind zich té gecontroleerd voelen door jou. Bovendien is het ene kind het andere niet: de een vraagt om meer vrijheid, de ander om zo nu en dan eens mee te kijken en weer een ander inderdaad om wat meer te volgen.

Verder is het goed om tot je door te laten dringen dat we kinderen altijd vergelijken met de 'gemiddelde leerling' in Nederland. Maar die gemiddelde leerling bestaat natuurlijk helemaal niet! Je kind loopt vrijwel altijd voor of achter op die gemiddelde leerling. Wist je dat een kind dat naar vmbo-basis gaat op de basisschool wel twee jaar mag 'achterlopen'?

Een aantal tips

- Geef je kind altijd de mogelijkheid om zelf te vertellen welk cijfer het heeft gehaald, dat het uit de klas is gestuurd enzovoort. En gun je kind zijn pubergeheimen. Is een onvoldoende nou zo erg als je zoon of dochter het cijfer daarna weer op weet te halen?
- Zet pushmeldingen in bijvoorbeeld Magister uit. Dan is de verleiding om voortdurend de nieuwe cijfers van je kind te checken niet zo groot.
- Laat je niet in de war brengen als de cijfers van je kind onder of juist boven het gemiddelde niveau liggen. Dat is volstrekt normaal.
- Als ouder heb je altijd het recht om het leerlingdossier van je kind in te zien. Alles wat er op school over je zoon of dochter is beschreven mag je lezen. Ook bijvoorbeeld verslagen of aantekeningen van gesprekken met jou als ouder. Schaduwdossiers zijn verboden. Het is altijd mogelijk dat je de school vraagt jouw informatie toe te voegen (bijvoorbeeld een verslag van een fysiotherapeut of psycholoog). Vraag eens naar het dossier van je kind, niet uit nieuwsgierigheid maar om samen de goede informatie over je kind te verzamelen.

‘Mijn ouders krijgen een pushmelding van al mijn nieuwe cijfers.’

Spijbelen, te laat komen of die ene onvoldoende voor je ouders verborgen houden? Dat gaat tegenwoordig niet zo makkelijk meer. Ouders kunnen het schoolgedrag van hun kind bijna real-time volgen via allerlei leerlingvolgsystemen als Magister of SOMtoday.

Bron: NOS op 3

4

Elk jaar een nieuwe start

Het is belangrijk aan het begin van elk schooljaar een *startgesprek* te voeren, altijd met je kind erbij. Hierdoor wordt de relatie met de leraar of mentor (opnieuw) versterkt. Ook als je kind voor de tweede keer dezelfde leraar heeft, is het startgesprek van belang. Dan kan het in het gesprek bijvoorbeeld gaan over vragen als: Staan onze neuzen dezelfde kant op? Zijn er nieuwe ontwikkelingen? Wat willen we dit jaar bereiken?

Ook een kleuter hoort bij het startgesprek aanwezig te zijn. Het is niet erg als hij dan elders in dezelfde ruimte speelt. Hij voelt dat zijn ouders en de leraar bij elkaar horen, en dat is belangrijk.

Veel leerlingen in het voortgezet onderwijs vinden het geen prettig idee dat hun ouders met hen naar school gaan. Dat is vooral zo als zij de enigen zijn. De praktijk heeft geleerd dat ze het meestal niet erg vinden als hun klasgenoten ook met hun ouders op school komen. De inhoud van het startgesprek kan elke keer weer anders zijn, als het maar in het belang van je kind is. Soms is het nodig belangrijke informatie uit te wisselen. Een andere keer om elkaar gewoon beter te leren kennen. Het is meestal niet nodig om met vragenlijstjes of vaste bespreekpunten te werken. Dit staat een goed en open gesprek vaak in de weg. Maar wat als de school van je kind zo'n startgesprek niet organiseert? Mag je er dan zelf om vragen? Dat kun je zeker doen. Ik begrijp het dat je dit misschien niet durft of dat je je daardoor opdringerig of een uitzondering voelt. Maar toch is het niet vreemd om te vragen, en dat zou het ook voor de school niet moeten zijn! Voor een goed begin en een goede samenwerking is een startgesprek inmiddels heel belangrijk gebleken.

Een aantal tips

- Wil je iets bespreken met de leraar of mentor zonder dat je kind erbij is? Maak bij het startgesprek meteen een vervolgspraak voor een gesprek waar je kind niet bij is.
- Soms is het om bepaalde redenen beter dat het startgesprek met de groepsleraar of mentor bij je thuis plaatsvindt. Geef dat aan, maar wees je er wel van bewust dat ook de leraar niet alle tijd van de wereld heeft. Vraag dit dus alleen als het echt noodzakelijk is. Sommige leraren gaan standaard op huisbezoek. Je bent altijd vrij om aan te geven dat niet te willen, ook als je het gewoon niet zo prettig of nodig vindt.

5

Ontevreden over de school?

Als de kwaliteit van het onderwijs goed is voelen we ons meestal tevreden. Andersom geldt dit ook: als we ontevreden zijn, vinden we de kwaliteit van het onderwijs vaak niet goed.

Maar ik denk dat we *tevredenheid* en *kwaliteit* door elkaar halen. Je kunt ergens ontevreden over zijn terwijl de kwaliteit goed is. Stel dat je thuis een 'maaltijdstevredenheidstest' zou houden en daarnaar gaat handelen: grote kans dat in veel gezinnen dan voorlopig alleen nog patat, pizza en pannenkoeken wordt gegeten.

Een aantal tips

- Als je niet tevreden bent met een actie van de school, wil dat nog niet zeggen dat de school geen goede beslissing heeft genomen.
- Stel je als ouder nooit op als consument van de school. Samen met de leerlingen en de medewerkers ben je de school. Zoek altijd het beste voor jouw en andermans kind(eren), dat is ook wat de school wil.
- Stuur nooit een boze mail of brief. Ga vooral in gesprek over wat volgens jou beter kan, bijvoorbeeld met de leraar, directeur, teamleider, intern begeleider of zorgcoördinator. Laat ook merken wat je goed vindt.

6

Verantwoordelijk voor de hele klas

De school wordt ook wel de oefenplek van de samenleving genoemd.

Kinderen en jongeren doen er niet alleen veel kennis op, ze leren ook met elkaar omgaan. Als ouder heb je veel invloed op het gedrag van je kind in de klas, want thuis geef je vaak tips voor de omgang met klasgenoten. Op deze manier draag je niet alleen de verantwoordelijkheid voor je eigen kind, maar heb je ook een verantwoordelijkheid naar andermans kinderen.

Hoe je thuis over de leraar en de school praat, is ook belangrijk. En wanneer je het altijd meteen opneemt voor je kind zonder eerst de leraar te horen als er iets is voorgevallen, doe je niet alleen de leraar tekort, maar vooral ook je kind. Want hoe leert je zoon of dochter dan problemen oplossen?

Een aantal tips

- Zorg dat je alle leerlingen en hun ouders in de klas kent. Ook in de onderbouw van het voortgezet onderwijs kan dit nog belangrijk zijn. Ga daarom vooral naar een viering met je kind of naar een presentatie van de klas. Daar kun je andere leerlingen en hun ouders ontmoeten.
- Vraag bij je kind door of er wordt gepest in de klas. Een kenmerk van pesten is dat het meestal stiekem gebeurt en dus ziet de leraar het vaak niet. Kom in actie als er wordt gepest door dit te melden bij de leraar of mentor. Oordeel niet over de oorzaak en andermans kinderen, want soms is de situatie complex.
- Wanneer er veel onrust is tussen de leerlingen in de klas, vraag dan de groepsleraar of mentor om een bijeenkomst met alle ouders (en leerlingen als ze wat ouder zijn) te organiseren om samen goede afspraken te maken. Hoe eerder de onrust wordt aangepakt, hoe beter voor iedereen. Word je uitgenodigd, maar heeft jouw kind nergens problemen mee? Ga dan toch. Je kind leert dan over omgangsvormen en hoe processen in een groep werken.
- Het kan zijn dat je iets voor een andere ouder kunt betekenen, bijvoorbeeld als tolk. Soms ook kun je door jouw ervaring iemand helpen, zoals een nieuwe ouder op school of een ouder die vastloopt met zijn puber.

7

Een goed voorbeeld zijn

Als de school de oefenplek van de samenleving is, is het voorbeeld van volwassenen enorm belangrijk. Je kind leert over het algemeen meer van het goede voorbeeld dan van regels. Dat vraagt van leraren om zich bewust te zijn van hun gedrag en afspraken na te komen. Kijken zij repetities op tijd na? Komen ze zelf op tijd in de les? Maar het vraagt ook iets van ouders: Komen zij hun afspraken na? Blijven ze van hun mobiele telefoon af tijdens het autorijden naar school? Het is een verantwoordelijkheid van school en ouders samen om van onze kinderen goede burgers maken.

Een aantal tips

- Een goed voorbeeld zijn houdt ook in dat je goed reageert op anderen als zij jou aanspreken op je gedrag. En dat jij anderen aanspreekt wanneer dat nodig is. Van jouw goede voorbeeld leert jouw kind hoe je met elkaar samenleeft.
- Ga zorgvuldig met verlof om. Het is misschien aantrekkelijk voor je portemonnee om een dag eerder op skivakantie te gaan, omdat een boete voor ongeoorloofde afwezigheid voordeliger is dan een dag later op vakantie gaan. Maar je kind leert op dat moment: voor geld en genot mag je regels overtreden. En in de klas zijn er scheve gezichten, vooral naar jouw kind. Natuurlijk zijn er uitzonderingen en mag je soms extra verlof aanvragen. Maar daar zijn heldere regels voor; de school kan je dan officieel toestemming geven.
- Besef dat je als ouder hoe dan ook een voorbeeld bent voor je kind en andermans kinderen. Af en toe geef je bewust het goede voorbeeld. Maar je bent eigenlijk altijd een voorbeeld.

Samen zijn wij school

Op de website www.samenzijnwijnschool.nl lees je dat de landelijke campagne *Samen zijn wij school* ouders en scholen oproept 'om nog meer samen te werken aan het succes en welbevinden van leerlingen. Met begrip voor ieders rol en verantwoordelijkheid. De uitgangpunten zijn:

- dat ouders en scholen het beste voor hebben met hun kinderen en leerlingen,
- dat scholen oog hebben voor de vragen en wensen van ouders,
- dat scholen de waardevolle inbreng van ouders betrekken bij beslissingen over hun kinderen,
- dat ouders, naast het belang van hun eigen kinderen, ook het belang van andere leerlingen en van de school als geheel zien.'

Ik wens alle ouders een heel fijne schooltijd toe!

Handige websites voor ouders:

www.balansdigitaal.nl

landelijke vereniging voor ouders van kinderen met ontwikkelingsproblemen bij leren en/of gedrag

www.leerplicht.net

website over wet- en regelgeving die geldt voor school en ouders

www.ouders.nl

platform voor ouders van kinderen van -1 tot 18+

www.oudersenonderwijs.nl

informatie voor ouders van schoolgaande kinderen

www.samenzijnwijnschool.nl

het initiatief Samen zijn wij school roept ouders en scholen op om nog meer samen te werken

Literatuurlijst

Bakker, J., Denessen, E., Dennissen, M. & Oolbekkink-Marchand, H. (2013). *Leerkrachten en ouderbetrokkenheid. Een reviewstudie naar de effectiviteit van ouderbetrokkenheid en de rol die leraren daarbij kunnen vervullen*. Nijmegen: Radboud Universiteit.

Lusse, M. (2013). *Een kwestie van vertrouwen: Een ontwerpgericht onderzoek naar het verbeteren van het contact met ouders in het 'grootstedelijke' vmbo als bijdrage aan preventie van schooluitval*. Proefschrift. Rotterdam: Rotterdam University Press.

Oostdam, R.J. & Vries, P. de (redactie) (2014). *Samen werken aan leren en opvoeden. Basisboek over ouders en school*. Bussum: Coutinho.

Vries, P. de (2017). *Handboek Ouderbetrokkenheid 3.0*. Amersfoort: CPS.

Vries, P. de (2018). *Oudertevredenheidsonderzoeken. Van 'tellen' naar 'vertellen'*. Amersfoort: CPS.

Vries, P. de (2018). Ouders als pleitbezorgers. *Ouderschapskennis*, 21(3), 19-25.

Ik heb mijn uiterste best gedaan om alle bronnen te achterhalen en juist te vermelden. Wanneer toch een bron ontbreekt, niet klopt of onvolledig is, stuur dan een e-mail naar info@peterdevries.nu.

Auteur:

Peter de Vries

Redactie:

Elleke van den Berg

Elleke Tekst, Hooglanderveen

Vormgeving:

Digitale Klerken, Utrecht

Copyright © Peter de Vries, 2019.

Alle rechten voorbehouden.

Peter de Vries

Telefoon: 06 215 518 45

E-mail: info@peterdevries.nu

www.peterdevries.nu

Dit e-book mag vrij worden doorgestuurd naar scholen, ouders en andere geïnteresseerden.

Peter de Vries

Peter de Vries volgde de pabo en de hogere kaderopleiding pedagogiek. Hij was bijna tien jaar leraar in het basis- en speciaal basisonderwijs. Daarna werkte hij als locatiemanager op een orthopedagogisch dagcentrum voor kinderen met een verstandelijke en een lichamelijke beperking.

Van 2003 tot 2019 werkte hij als adviseur en trainer ouderbetrokkenheid bij CPS. Hij is de bedenker van het bekende concept *Ouderbetrokkenheid 3.0* (© CPS) dat op veel scholen in Nederland wordt gebruikt.

Nu is Peter zelfstandig expert ouderbetrokkenheid en wordt hij regelmatig gevraagd als dagvoorzitter op congressen en bijeenkomsten. Daarnaast doet hij promotieonderzoek over ouderbetrokkenheid bij prof. dr. Cok Bakker aan de Universiteit Utrecht. Peter de Vries, die ook zelf als ouder op school komt, heeft verschillende boeken over ouderbetrokkenheid op zijn naam staan, waaronder het bekende *Handboek Ouderbetrokkenheid 3.0*.